

Sygn. akt III Ua 10/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący- Sędzia SO Lucyna Oleszek

Sędzia SO Anna Kicman (spr.)

Sędzia SO Zofia Jakubów

Protokolant st. sekr. sądowy Elżbieta Onufryk

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2015 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy z odwołania M. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o zasiłek chorobowy

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Przemyślu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 marca 2015 r. sygn. akt IV U 11/15

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III Ua 10/15

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 26 czerwca 2015 r.

Decyzją z dnia 30 października 2014 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. uchylił decyzję własną z dnia 23 października 2014 r., znak: (...) i odmówił M. M. prawa do zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego za okresy: od 05.04.2010 r. do 31.05.2010 r., od 14.11.2011 r. do 16.11.2011 r., od 15.12.2011 r. do 23.12.2011 r., od 26.09.2012 r. do 03.10.2012 r., od 04.12.2012 r. do 10.12.2012 r. oraz od 03.10.2013 r. do 04.10.2013 r. oraz zobowiązał M. M. do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej wysokości 4.208,43 zł, na którą składała się: należność główna w kwocie 3.268,48 zł z funduszu chorobowego za okres od 14.11.2011 r. do 16.11.2011 r., od 15.12.2011 r. do 23.12.2011 r., od 26.09.2012 r. do 03.10.2012 r., od 04.12.2012 r. do 10.12.2012 r., od 03.10.2013 r. do 04.10.2013 r., oraz odsetki w kwocie 939,95 zł z funduszu chorobowego liczone do dnia wydania decyzji z dnia 23.10.2014 r.

W podstawie prawnej decyzji powołano art. 83 i art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U.

z 2014 r., poz. 159) oraz art. 6 ust. 1, art. 17 ust. 1 i 3, art. 66 i art. 68 ustawy dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby macierzyństwa (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 159).

W uzasadnieniu decyzji Zakład podał, iż z posiadanej dokumentacji wynika, że M. M. był zatrudniony w Agencji (...) i Modernizacji (...) w R. i po wypłacie wynagrodzenia za czas choroby, za okresy od 5.04.2010 r. do 31.05.2010 r., od 14.11.2011 r. do 16.11.2011 r., od 15.12.2011 r. do 23.12.2011 r., od 26.09.2012 r. do 3.10.2012 r., od 4.12.2012 r. do 10.12.2012 r. oraz od 3.10.2013 r. do 4.10.2013 r. wypłacono mu zasiłek chorobowy. Zaznaczono nadto, iż w wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego, w tym w oparciu o zaświadczenie Centrum (...) w P. (dalej (...)) z dnia 30.07.2014 r. ustalono, że w okresach od 05.04.2010 r. do 31.05.2010 r., od 14.11.2011 r. do 16.11.2011 r., od 15.12.2011 r. do 23.12.2011 r., od 26.09.2012 r. do 03.10.2012 r., od 04.12.2012 r. do 10.12.2012 r. oraz od 03.10.2013 r. do 04.10.2013 r. tj. okresach niezdolności do pracy z powodu choroby, wnioskodawca świadczył pracę w (...) w dniach 07.04.2010 r., 12-14.04.2010 r., 19-21.04.2010 r., 26-28.04.2010 r., 10-12.05.2010 r., 24-26.05.2010 r., 31.05.2010 r., 14,16.11.2011 r., 15, 19, 21, 22.12.2011 r., 1-2.10.2012 r., 4, 10.12.2012 r., 2.10.2013 r. Dodatkowo wskazano, iż Zakład wystąpił do (...) w P. o ustosunkowanie się do wyjaśnień wnioskodawcy zawartych w jego piśmie z dnia 13.08.2014 r. i w odpowiedzi płatnik podał, że zaświadczenie z dnia 30.07.2014 r. zostało wystawione w oparciu o wpisy w dziennikach lekcyjnych, przy których widnieją podpisy M. M., a płatnik nie posiada żadnych dokumentów świadczących o przywoływanych przez wnioskodawcę tzw. zastępstwach koleżeńskich.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył wnioskodawca M. M., wnosząc o jej zmianę poprzez odstąpienie od żądania zapłaty odsetek naliczonych w kwocie 939,95 zł.

W uzasadnieniu odwołania wnioskodawca podniósł, że dopiero po otrzymaniu w dniu 28 października 2014 r. decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zapoznał się z ustawą o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa z 25 czerwca 1999 r. a szczególnie z art. 17, a do tego momentu był przekonany, że zaświadczenie lekarskie o niezdolności do pracy dotyczy w zależności od choroby niezdolności do świadczenia ściśle określonego rodzaju pracy w określonych warunkach. Wnioskodawca oświadczył, że zawsze korzystał ze zwolnień chorobowych wyłącznie w przypadkach choroby uniemożliwiającej mu świadczenie pracy, a z uwagi na nietypowy charakter zatrudnienia w dwóch różnych zawodach, inny zupełnie był charakter pracy w (...) wymagający 8 godzin obsługi klientów, a zupełnie inny w szkole. Ponadto w ocenie odwołującego się dolegliwości chorobowe, które wykluczały możliwość ciągłej 8 godzinnej pracy przy obsłudze klientów, nie wykluczały np. prowadzenia jednej 45-minutowej lekcji, tym bardziej, że niekiedy (np. wakacje, ferie, klasa na praktyce) w okresie choroby nie musiał świadczyć pracy w szkole. Z tych właśnie względów nie przedkładał w (...) wszystkich zaświadczeń lekarskich, zwłaszcza, że tracił 20% wynagrodzenia za każdy dzień zwolnienia w szkole, nawet wtedy, gdy nie musiał świadczyć pracy.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

W wyroku z dnia 18 marca 2015 r., sygn. akt IV U 11/15, Sąd Rejonowy w Przemyślu zmienił zaskarżoną decyzję w części w ten sposób, że ustalił, iż wnioskodawca M. M. nie jest zobowiązany do zwrotu odsetek z funduszu chorobowego naliczonych do dnia wydania decyzji z dnia 23 października 2014 r. w kwocie 939,95 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawca M. M. wnioskiem z dnia 10 lipca 2014 r. wystąpił do ZUS o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne. W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego ustalono, iż M. M. na zwolnieniach lekarskich z powodu choroby przebywał m. in. w

okresach od 19.11.2004 r. do 26.11.2004 r. z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w P. (...), a od 10.09.2007 r. do 23.09.2007 r., od 12.12.2008 r. do 16.12.2008 r., od 08.12.2009 r. do 11.12.2009 r., od 27.03.2010 r. do 31.05.2010 r., od 01.03.2011 r. do 04.03.2011 r., od 14.11.2011 r. do 16.11.2011 r., od 15.12.2011 r. do 23.12.2011 r., od 09.01.2012 r. do 13.01.2012 r., od 13.03.2012 r. do 20.03.2012 r., od 26.09.2012 r. do 03.10.2012 r., od 04.12.2012 r. do 10.12.2012 r., od 17.04.2013 r. do 22.04.2013 r. oraz od 02.10.2013 r. do 04.10.2013 r. z tytułu zatrudnienia w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w R. (...). Płatnik składek (...) za wskazane wyżej okresy wypłacił wynagrodzenie za czas choroby, natomiast płatnik składek - (...) za okresy od 10.09.2007 r. do 23.09.2007 r., od 12.12.2008 r. do 16.12.2008 r., od 08.12.2009 r. do 11.12.2009 r., od 27.03.2010 r. do 04.10.2010 r. od 11.03.2011 r. do 04.03.2012 r. od 09.01.2012 r. do 13.01.2012 r., od 13.03.2012 r. do 20.03.2012 r., od 17.04.2013 r. do 22.04.2013 r. oraz za dzień 02.10.2015 r. wypłacił wynagrodzenie za czas choroby, a za okresy od 05.04.2010 r. do 31.05.2010 r., od 14.11.2011 r. do 16.11.2011 r., od 15.12.2011 r. do 23.12.2011 r., od 26.09.2012 r. do 03.10.2012 r., od 04.12.2012 r. do 10.12.2012 r. oraz od 03.10.2013 r. do 04.10.2013 r. - zasiłek chorobowy.

W dniu 1 września 2014 r. do Wydziału Zasiłków ZUS Inspektorat w J. wpłynęło pismo wraz ze zgrupowaną dokumentacją Wydziału Świadczeń E.-Rentowych ZUS Inspektorat w P. informujące, że w trakcie ww. okresów niezdolności do pracy z powodu choroby u płatnika Centrum (...) w P. M. M. świadczył pracę w dniach 07.04.2010 r., 12-14.04.2010 r., 19-21.04.2010 r., 26-28.04.2010 r., 10-12.05.2010 r., 24-6.05.2010 r., 31.05.2010 r., 14,16.11.2011 r., 15,19,21,22.12.2011 r., 1-2.10. (...), 10.12.2012, 2.10.2013 r. Dodatkowo Wydział Zasiłków wystąpił do (...) w P. o ustosunkowanie się do wyjaśnień wnioskodawcy zawartych w piśmie z dnia 13.08.2014 r. W odpowiedzi płatnik składek wyjaśnił, że zaświadczenie z dnia 30 lipca 2014 r. zostało wystawione w oparciu o wpisy w dziennikach lekcyjnych, przy których widnieją podpisy M. M., a płatnik nie posiada żadnych innych dokumentów świadczących o tzw. zastępstwach koleżeńskich.

Decyzją z dnia 30 października 2014 r., ZUS uchylił decyzję własną z dnia 23 października 2014 r. i odmówił M. M. prawa do zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego za okresy: od 05.04.2010 r. do 31.05.2010 r., od 14.11.2011 r. do 16.11.2011 r., od 15.12.2011 r. do 23.12.2011 r., od 26.09.2012 r. do 03.10.2012 r., od 04.12.2012 r. do 10.12.2012 r. oraz od 03.10.2013 r. do 04.10.2013 r. oraz zobowiązał M. M. do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej wysokości 4.208,43 zł, na którą składała się: należność główna 3.268,48 zł z funduszu chorobowego za okres od 14.11.2011 r. do 16.11.2011 r., od 15.12.2011 r. do 23.12.2011 r., od 26.09.2012 r. do 03.10.2012 r., od 04.12.2012 r. do 10.12.2012 r., od 03.10.2013 r. do 04.10.2013 r., oraz odsetki w kwocie 939,95 zł z funduszu chorobowego liczone do dnia wydania decyzji z dnia 23.10.2014 r.

W dniu 1 grudnia 2014 r. wnioskodawca wpłacił na konto ZUS kwotę 3.268,48 zł tytułem zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego.

W rezultacie poczynionych w sprawie ustaleń Sąd Rejonowy uznał odwołanie wnioskodawcy za uzasadnione. Powołując się na treść art. 17 ust.1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa Sąd Rejonowy wskazał, że przepis ten jasno precyzuje przesłanki, których spełnienie powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego. Zgodnie z jego treścią już samo wykonywanie pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia. Przedmiotem ubezpieczenia chorobowego jest, bowiem ryzyko braku zarobku wynikające z chorobowej niezdolności do pracy. Nadużywa, zatem tego ubezpieczenia ten kto korzysta z ubezpieczenia, a z drugiej strony wykonuje pracę zarobkową. Ponadto odwołując się do treści art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych Sąd Rejonowy wskazał, że w niniejszej sprawie okolicznością bezsporną było, iż wnioskodawca we wskazanych w zaskarżonej decyzji okresach orzeczonej niezdolności do pracy oraz pobierania z tego tytułu zasiłku chorobowego, jednocześnie świadczył pracę na rzecz drugiego pracodawcy i pobierał z tego tytułu wynagrodzenie. Odwołujący się podnosił jedynie niezasadność zobowiązania go do zwrotu odsetek. Odnosząc się do stanowiska wnioskodawcy o braku podstaw do zobowiązania go do zapłaty odsetek Sąd wskazał, że odsetki jako świadczenie wtórne mogą być naliczone dopiero od momentu poinformowania strony zobowiązanej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń o takim obowiązku. Odsetki w prawie ubezpieczeń społecznych nie pełnią tożsamej funkcji jak w prawie cywilnym, nie stanowią odszkodowania czy innej formy

zadośćuczynienia systemowi ubezpieczeń społecznych za pobierane w czasie rzeczywistym nienależne świadczenia. Każde zobowiązanie i uprawnienie w prawie ubezpieczeń społecznych musi wynikać z decyzji, która to dopiero kształtuje prawa i obowiązki osób zainteresowanych. Organ rentowy ma, zatem prawo żądać odsetek ustawowych liczonych od chwili, od której ubezpieczony pozostaje w opóźnieniu, a ta "uaktywnia się" dopiero z chwilą wezwania do zapłaty. W przypadku nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczenia społecznego wezwaniem do zapłaty jest doręczenie decyzji organu rentowego stwierdzającej obowiązek zwrotu. Żądanie wyprzedzające to wydarzenie należy uznać za błędne.

W rezultacie poczynionych w sprawie rozważań Sąd ustalił, że wnioskodawca M. M. nie jest zobowiązany do zwrotu odsetek, których domaga się organ rentowy w zaskarżonej decyzji, albowiem odsetki w kwocie 939,95 zł wyliczone zostały do dnia wydania decyzji z dnia 23 października 2014 r. W świetle powyższego, Sąd uznał odwołanie wnioskodawcy za zasadne i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niewłaściwą wykładnię polegającą na przyjęciu, że dopiero doręczenie decyzji o zwrocie nienależnie wypłaconego świadczenia skutkuje powstaniem obowiązku zapłaty odsetek od takiego świadczenia, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie tego przepisu i ustalenie, że w tej sprawie wnioskodawca nie jest zobowiązany do zwrotu odsetek z funduszu chorobowego naliczonych do dnia wydania decyzji z dnia 23 października 2014r. w kwocie 93 9,95 zł.

W związku z powyższym zarzutem wniesiono o zmianę zaskarżonego wyroku w całości, poprzez ustalenie, że świadczenie podlega zwrotowi wraz z odsetkami ustalonymi zaskarżoną decyzją.

W uzasadnieniu apelacji zarzucono, że dokonana przez Sąd wykładnia przepisu art. 84 ust. 1 i ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowiącego podstawę żądania nienależnie pobranych świadczeń wraz z ustawowymi odsetkami, jest nie do pogodzenia z brzmieniem, istotą i celem tej regulacji. Wskazano, iż aby zaistniały przesłanki żądania zwrotu danego świadczenia jako wypłaconego nienależnie w rozumieniu art. 84 ust. 2 w zw. z ust. 1 ustawy systemowej, świadomość braku podstaw do jego otrzymania/wypłaty po stronie osoby zobowiązanej musi istnieć od początku ubiegania się to świadczenie, czy - w przypadku płatnika - ustalenia do niego uprawnień i realizacji jego wypłat. Oznacza to, że osoba taka od razu wiedziała, że świadczenie takie nie przysługiwało i nie powinno by wypłacone. Świadczenie to miało charakter nienależnego od samego początku i decyzja organu jedynie to potwierdza. W takim przypadku, przesuwanie momentu, od którego należą się odsetki od takiego świadczenia i wiązanie go dopiero z wydaniem i doręczeniem decyzji o obowiązku zwrotu samego świadczenia, nie ma - w świetle ww. regulacji - racjonalnego uzasadnienia. Zdaniem organu rentowego uzależnianie daty, od której należą się odsetki, od faktu powiadomienia osoby zobowiązanej - doręczenia decyzji o obowiązku zwrotu świadczenia, jest nieuzasadnione również w kontekście samego sposobu regulacji kwestii odsetek w art. 84 ustawy systemowej. Przepisy ust. 1, nie określają wprost żadnego zdarzenia, które przesądzałoby o momencie powstania obowiązku odsetkowego po stronie osoby zobowiązanej. W odniesieniu do odsetek należnych od organu rentowego zostało to uregulowane - art. 85 ustawy systemowej wiąże powstanie takiego obowiązku z przekroczeniem terminu wydania decyzji i wypłaty przez organ świadczeń z przyczyn, za które organ odpowiada. Przy założeniu, że ustawodawca jest racjonalny i mógł moment taki określić również w odniesieniu do odsetek należnych od osób zobowiązanych do zwrotu świadczeń (np. na datę doręczenia decyzji zobowiązującej do zwrotu), ale nie widział podstaw do szczególnej regulacji w tym zakresie, stwierdzić należy, że systemowo regulacja art. 84 ustawy systemowej przemawia za powstaniem obowiązku odsetkowego począwszy od dnia wypłaty takiego świadczenia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. jest bezzasadna i stosownie do treści art. 385 k.p.c. podlega oddaleniu.

Zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Przemyśle jest wyrokiem trafnym i odpowiada prawu, zaś w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie występują powoływane przez stronę skarżącą podstawy apelacji. Brak też innych przesłanek zaskarżenia mogących wyrok ten wzruszyć z urzędu.

Organ rentowy w treści apelacji podniósł naruszenie przepisu art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niewłaściwą wykładnię polegającą na przyjęciu, że dopiero doręczenie decyzji o zwrocie nienależnie wypłaconego świadczenia skutkuje powstaniem obowiązku zapłaty odsetek od takiego świadczenia,

a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie tego przepisu i ustalenie, że

w tej sprawie wnioskodawca nie jest zobowiązany do zwrotu odsetek

z funduszu chorobowego naliczonych do dnia wydania decyzji z dnia 23 października 2014r. w kwocie 93 9,95 zł.

Stosownie do art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r.

o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Nie może budzić wątpliwości, że obowiązek zapłaty odsetek, jako świadczenia wtórnego aktualizuje się dopiero w momencie poinformowania strony zobowiązanej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń o takim obowiązku.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 18 października 2013 r., III AUa 229/13 (LEX nr 1391864) stwierdził, że żądanie zwrotu świadczenia musi się jednak odbyć w drodze wydania decyzji administracyjnej i dopiero od momentu jej skutecznego doręczenia na osobie zobowiązanej ciąży obowiązek ich zwrotu. Ta data "aktywizuje" również wcześniej nie istniejący obowiązek odsetkowy, będący należnością wtórną. Na analogicznym stanowisko pozostaje również orzecznictwo sądów apelacyjnych, w tym Sądu Apelacyjnego w Krakowie, który w wyroku z dnia 21 marca 2013 r. (III AUa 1311/12) wskazuje, iż "żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu według prawa cywilnego - art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Z tą też chwilą rozpoczyna się bieg przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek (art. 120 § 1 k.c.).

Powyższe znajduje odzwierciedlenie również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 3 lutego 2010 r. (I UK 210/09) podkreślił, że nie ma żadnych podstaw do stosowania przepisów prawa cywilnego (o bezpodstawnym wzbogaceniu lub czynnie niedozwolonym) do oceny wymagalności nienależnie pobranego świadczenia. Ponadto zaś określenia od kiedy należą się odsetki od świadczeń z ubezpieczenia społecznego, także od świadczeń podlegających zwrotowi, należy poszukiwać w prawie ubezpieczeń społecznych a nie w prawie cywilnym. Sąd Najwyższy przypomniał, iż "świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane

w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy

o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Pogląd ten umacnia treść art. 84 ust. 4 i ust. 7 ustawy systemowej, w których użyte zostały sformułowania "kwoty nienależnie pobranych świadczeń ustalone prawomocną decyzją" (ust. 4) oraz "uprawomocnienie się decyzji ustalającej te należności" (ust. 7). Świadomość uzyskania prawa do świadczeń na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo innego rodzaju wprowadzenia w błąd organu rentowego jest jedynie jedną z przesłanek wydania decyzji. Tożsame stanowisko zajął Sąd Najwyższy również w wyroku z

dnia 16 grudnia 2008 r. (I UK 154/08) wskazując, iż odesłanie do "prawa cywilnego" dotyczy wyłącznie zasad zapłaty i wysokości odsetek, a nie zasad zwrotu nienależnego świadczenia. Nie ma żadnych podstaw do stosowania przepisów prawa cywilnego (o bezpodstawnym wzbogaceniu lub czynie niedozwolonym) do oceny wymagalności, czy przedawnienia samego nienależnie pobranego świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 301). Zasady określające zwrot takiego świadczenia ze względu na upływ czasu (dawność, w tym znaczeniu potocznie przedawnienie) wskazane są w art. 138 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach i rentach (zasadniczo za okres nie dłuższy niż 3 lata od "żądania zwrotu", czyli wydania decyzji w tym przedmiocie). "Żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu według prawa cywilnego - art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Z tą też chwilą rozpoczyna się bieg przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek (art. 120 § 1 k.c.).

W wyroku z dnia 8 stycznia 2014 r., III AUa 734/13 (LEX nr 1415795) Sąd Apelacyjny w Białymstoku podniósł, że określenia od kiedy należą się odsetki od świadczeń z ubezpieczenia społecznego, także od świadczeń podlegających zwrotowi, należy poszukiwać w prawie ubezpieczeń społecznych, a nie w prawie cywilnym.

W rezultacie powyższego należy uznać słuszność stanowiska Sądu I instancji, który stwierdził, iż odsetki w prawie ubezpieczeń społecznych nie pełnią tożsamej funkcji jak w prawie cywilnym, nie stanowią odszkodowania czy innej formy zadośćuczynienia systemowi ubezpieczeń społecznych za pobierane w czasie rzeczywistym nienależne świadczenia. Każde zobowiązanie i uprawnienie w prawie ubezpieczeń społecznych musi wynikać z decyzji, która to dopiero kształtuje prawa i obowiązki osób zainteresowanych. Organ rentowy ma zatem prawo żądać odsetek ustawowych liczonych od chwili, od której ubezpieczony pozostaje w opóźnieniu, a ta "uaktywnia się" dopiero z chwilą wezwania do zapłaty.

W przypadku nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczenia społecznego wezwaniem do zapłaty jest doręczenie decyzji organu rentowego stwierdzającej obowiązek zwrotu. Żądanie wyprzedzające to wydarzenie należy uznać za błędne.

Wobec powyższych rozważań nie może budzić wątpliwości, iż wnioskodawca M. M. nie jest zobowiązany do zwrotu odsetek, których domaga się ZUS w zaskarżonej decyzji z uwagi na fakt, iż dochodzone odsetki wyliczone zostały do dnia wydania decyzji z dnia 23 października 2014 r.

Mając na uwadze powyższe, na zasadzie art. 385 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji wyroku.